

IJTIMOY MUHIT BOLANI TARBİYALASHNING OMILI SIFATIDA.

Mo'ydinova Marhabo Baxtiyor qizi.

Andijon davlat pedagogika instituti

maktabgacha ta'lim va mahsus pedagogika fakulteti

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 107-guruh talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada ijtimoiy muhitning bolani tarbiyalash jarayonidagi o'rnini yoritilgan. Oila maktab tengdoshlar va mahallaning bola shaxsining shakllanishiga ko'rsatiladigan ta'siri tahlil etiladi.

Kalit so'zi: Bola tarbiyasida oila muhiti, tarbiya, bola shaxsining rivojlanishi, bola shaxsini rivojlantirishda tarbiyaning hal qiluvchi roli, ijtimoiy muhit, tabiiy muhit, mikromuhit, Kondrashenkoning fikri, bola rivojlanishidagi standartlar, hayotiy sharoitlar, xavf omillari, septum turi.

Kirish:

Insoniyat tarixida shaxsni shakllanishi va uning kamoloti masalasi hamisha dolzarb bo'lib kelgan. Pedagogika va psixologiya fanlarining fundamental xulosalariga ko'ra, bola shaxs bo'lib tug'ulmaydi, balki jamiyat ichida muayyan muloqot va faoliyat jarayonida shaxsga aylanadi. Bu murakkab jarayonda ijtimoiy muhit eng yetakchi va hal qiluvchi omil vazifasini o'taydi. Nauchniy Impuls tadqiqotlarida ta'kidlaganidek, bola o'zini o'rab turgan muhitning mahsulidir.

Inson shaxsining kamol topishi biologik va ijtimoiy omillarning uzviy birligidan iborat. Odam shaxsining rivojlanishi faqat irsiy belgilar bilan emas, balki u yashayotgan hayotiy sharoitlar va ijtimoiy munosabatlar tizimi orqali belgilanadi. Zamonaviy pedagogikada bola shaxsini rivojlantirishda tarbiyaning hal qiluvchi roli alohida ta'kidlanadi, chunki tarbiya tashqi ijtimoiy ta'sirlarni maqsadli yo'naltiruvchi kuchdir.

Mikromuhit va oila. Bola hayotidagi eng birinchi va ta'sirchan ijtimoiy makon — bu uning oilasidir. Bola tarbiyasida oila muhiti shunchaki yashash joyi emas, balki qadriyatlar uzatiladigan asosiy mikromuhit sanaladi. Tabiiy muhit (biologik omillar) shaxs rivojlanishi uchun zamin yaratsa, oilaviy muhit bu zamin ustidagi imoratni shakllantiradi.

V.T. Kondrashenko nazariyasi va xavf omillari. Mashhur tadqiqotchi V.T. Kondrashenko bola rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi salbiy omillarni tahlil qilar ekan, xavf omillari (pedagogik qarovsizlik, oiladagi nizo) shaxs inqiroziga sabab bo'lishini ko'rsatib o'tgan. Uning fikricha, muloqotning yetishmasligi yoki noto'g'ri ijtimoiy munosabatlar natijasida yuzaga keladigan septum turi (to'siqlar) bolaning jamiyatga moslashishiga xalaqit beradi.

Rivojlanish standartlari. Har bir jamiyatda bola rivojlanishidagi standartlar mavjud bo‘lib, ular bolaning yoshiga mos bilim, ko‘nikma va axloqiy me‘yorlarni o‘z ichiga oladi. Tarbiya jarayoni ushbu standartlarni bolaning shaxsiy xususiyatlari bilan uyg‘unlashtirishi lozim.

Septum turi (To'siqlar): Ijtimoiy muhitda bolaning rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi "septumlar" (to'siqlar) paydo bo'lishi mumkin. Bu — muloqotning yetishmasligi yoki ijtimoiy izolyatsiya bo'lib, ular bolaning shaxs sifatida rivojlanishini sekinlashtiradi.

Bola rivojlanishidagi standartlar: Har bir yosh davrida bola ma'lum bir ijtimoiy va psixologik standartlarga (ko'nikmalarga) ega bo'lishi kerak. Ijtimoiy muhit ushbu standartlarning o'zlashtirilish darajasini belgilaydi.

Bola shaxsini rivojlantirishda tarbiyaning hal qiluvchi roli: Agar tabiiy muhit (genetika, biologik omillar) imkoniyatlar chegarasini belgilasa, tarbiya bu imkoniyatlarni hayotga tatbiq etuvchi asosiy vositadir. Tarbiya orqali bola jamiyatning hayotiy sharoitlariga moslashadi.

Xulosa:

Ijtimoiy muhit — bola shaxsi shakllanadigan tirik laboratoriyadir. Ijtimoiy muhit va tarbiyaning o‘zaro muvofiqligi bolaning muvaffaqiyatli ijtimoiylashuvini ta’minlaydi. Ota-onalar va pedagoglar bolaning atrofidagi mikromuhitni sog‘lomlashtirish orqali salbiy xavf omillarini bartaraf etishlari va barkamol shaxs rivoji uchun zamin yaratishlari shart.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Kondrashenko V.T. “Deviant xatti-harakatlar psixologiyasi”.
- 2.”Pedagogika” darsligi.
- 3.”Oila psixologiyasi va bolalar tarbiyasi”.
- 4.M.SH Dilfuza”Maktabgacha ta’lim pedagogikasi”.
- 5.”Maktabgacha ta’limda qiyosiy pedagogika” darsligi